

Opinieartikel 8: Nico Broekema

De FNV moet niet verkrampen maar perspectief bieden

(drie stellingen over hoe de vakbeweging moet omgaan met de veranderende politieke omgeving)

Onze FNV collega's Berghuis en Ugural hebben op 20/4/2019 een oproep in Trouw geplaatst tegen wat zij noemen 'extreem-rechtse partijen'. Zij nemen daarbij de aanhang en stemmers op het Forum voor Democratie (FvD) en de Partij voor de Vrijheid (PVV) de maat. Het artikel ademt een sfeer uit dat zij geen plek kunnen hebben binnen de FNV. De historie leert echter, ook binnen de arbeidersbeweging, dat het voorschrijven van meningen contraproductief is. De schoolmeester uithangen en voor gedachtenpolitie spelen, of erger, leidt tot uitsluiting of afsplitsing. Hun benadering is een niet begaanbare weg voor de moderne vakbeweging.

Bovendien staan hun voorstellen op gespannen voet met de vakbondsdemocratie waarvan de beginselen door het IVVV en zijn opvolger het **Internationaal Vakverbond**, 's werelds grootste vereniging van vakbewegingen, zijn vastgelegd. Vrijheid van denken en spreken, sociale rechtvaardigheid, tewerkstelling en democratie staan hierin centraal. Hoe zien Berghuis en Ugural hun voorstellen in het licht van het onderdeel VRIJHEID van DENKEN en SPREKEN in deze beginselen?

Drie stellingen

Ik stel een ander antwoord op de politieke veranderingen voor. Dat wil ik doen door de volgende drie stellingen in te brengen:

1) De FNV moet zich meer bekommeren om de uitholling en aantasting van de democratie door de politieke elite van het neoliberalisme.

De FNV kijkt nu teveel weg van ondemocratische besluitvorming, zoals in de ruimtelijke uitvoeringsplanning van het energiebeleid. Zie het maatschappelijk verzet tegen windmolenparken vanwege het uitschakelen van de rechtsbescherming en het overrulen van gemeenteraden met de Crisis en Herstel Wet en de Rijks Coördinatie-regeling. Waarom zegt de FNV daar niets over? En waarom heeft FNV aan de ondemocratische lobbycratie van het klimaatakkoord onder liberaal Nijpels klakkeloos meegedaan? Dat we het klimaatakkoord niet getekend hebben, doet niet af aan het feit dat we van de ondemocratische kant van het proces hebben weggekeken.

2) De FNV moet zich duidelijker profileren als mobiliserende en tegelijk samenbindende kracht voor het herstel van onze sociale rechtsstaat.

Hier heeft de FNV al belangrijke en goede initiatieven voor lopen. Die kan de FNV verbreden en verdiepen als ze het sociale sterker verbindt met de democratie. De FNV kan daarvoor ook met de andere vakbonden in de EU lidstaten meer doelgerichte initiatieven nemen. De inkomensongelijkheid en aantasting van de welvaart zit brede lagen van de bevolking dwars. De onvrede daarover vertaalt zich in onvoldoende of geen ledenaanwas voor de FNV. De FNV kan dit omkeren door handelingsperspectief aan de ontevredenen en aan de slachtoffers van het neoliberalisme te bieden. Dat handelingsperspectief op sociaal gebied moet ook vertaald worden met zeggenschap. Echte democratie dus. Dat zal ook van invloed zijn op het politieke landschap.

3) De FNV moet de maatschappelijke oorzaken en processen voor veranderingen beter analyseren. En er de voor onze achterban abstract overkomende discussies over vakbondsmacht en organizing mee verbinden.

Zowel in het wetenschappelijk bureau voor de vakbeweging, De Burcht als in de FNV wordt de discussie gevoerd over wat activerend vakbondswerk en het opkomen voor onze achterban door middel van organizing in moet houden in de huidige periode van scherpe sociale tegenstellingen ten gevolge van het neoliberalisme. We hadden recent in De Burcht met de Israëlische professor Mundlak en met ons DB-lid Zakaria Boufangacha hierover betekenisvolle strategiediscussies. Ik pleit ervoor deze strategiediscussie sterker te verbinden met de thematiek van het veranderende politieke landschap in met name West- en Midden Europa. De opkomst van partijen als de PVV en het FvD kan beter geanalyseerd worden dan op een verketterende wijze tegemoet getreden.

De vakbeweging als politiek-neutrale maatschappelijke kracht moet zowel verbinden als mobiliseren. Hoe vertaalt de FNV dat in haar handelen naar al dan niet vermeende aanhangers van FvD en AfD in hun eigen gelederen? Het lijkt een gevoelige snaar in de vakbeweging te zijn die collega's als Berghuis en Ugural blootleggen. Het is op zich heel goed dat zij het initiatief namen in hun *Opinie in Trouw* om dat bespreekbaar te maken. We kunnen echter niet uit het oog verliezen waarom velen die nu niet meer stemmen of rechts stemmen vroeger links stemden. De vraag naar de oorzaken daarvan is wezenlijk voor de toekomst van de vakbeweging. Het politieke landschap waarin vroeger het electoraat van links nagenoeg synchroon liep met de aanhang van de vakbeweging is inmiddels ingrijpend veranderd in beide landen. Welke lessen kunnen we leren van onze Duitse collega's, die ook in de 30-er jaren van de vorige eeuw meemaakten dat velen van links overgingen naar rechts? Vanuit FNV Noord hebben we met de DGB in Noord-Duitsland een project over dit thema. Daaruit doemt het beeld op dat ook nu veel Duitse collega's reageren vanuit verkramptheid op de veranderende politieke omstandigheden in plaats vanuit een goede analyse.

Discussieplatform

Ik pleit ervoor dat de discussies in de Burcht over de politieke strategie van de vakbeweging een voortzetting krijgt. Het zou een wetenschappelijk gelegitimeerd platform kunnen bieden aan dit voor de FNV van wezenlijk belang zijnde thema.